

तुम्हा पांडवांसह या कौरवांना देखिल बन्धुवधदोष तर एकसारखाच आहे, ज्या प्रमाणे हे लोक बन्धुवधदोषांगिकारून युद्धाला उभे आहेत, त्या प्रमाणे तुम्हाला देखिल युद्धाला उभे रहावयास हवे, या विषयी अशा प्रकारे विषाद करून काय होणार ? अशा या आशंकेचे निरसन

या नंतरच्या दोन श्लोकाद्वारा करतो आहे. ॥ ३७ ॥

यद्यप्येते न पश्यन्ति लोभोपहतचेतसः ।

कुलक्षयकृतं दोषं मित्रद्रोहे च पातकम् ॥ ३८ ॥

कथं न ज्ञेयमस्माभिः पापादस्मान्निवर्तितुम् ।

कुलक्षयकृतं दोषं प्रपश्यद्भिर्जनार्दन ॥ ३९ ॥

कुलक्षयामुळे लागणारा दोष आणि मित्रद्रोहाचे पातक, लोभाने बुद्धिभ्रष्ट झालेल्या यांना जरी दिसत नसले तरी, हे जनार्दना ! कुलक्षयाचा दोष आम्हास स्पष्ट दिसत असतानां, या पापापासून पराङ्मुख होण्याचे आमच्या मनांत आल्यावांचून कसे राहणार. ॥३७।३९॥

यद्यपीति । राज्यलोभेनोपहतं भ्रष्टविवेकं चेतो येषां त एते दुर्योधनादयो यद्यपि दोषं न पश्यन्ति तथाप्यस्माभिर्दोषं

प्रपश्यद्भिर्स्मात्पापान्निवर्तितुम् कथं न ज्ञेयम् । निवृत्तावेव बुद्धिः कर्तव्येत्यर्थः ॥३७।३९॥

राज्यलोभाने विवेकभ्रष्ट झालेल्या यां दुर्योधनादिना जरी, दोष दिसत नसले तरी, कुलक्षयामुळे लागणारा आणि मित्रद्रोहाचे हे पातक आम्हास स्पष्ट दिसत असतानां, आम्ही या पापापासून पराङ्मुख होण्याचा विचार का करू नये ? अर्थात् युद्धापासून निवृत्त होण्याचाच

निश्चय करावयास हवा असा भाव आहे. ॥३७।३९॥

तदेव दोषं दर्शयति ---

तोच दोष दर्शवितो आहे. ---

कुलक्षये प्रणश्यन्ति कुलधर्माः सनातनाः ।

धर्मे नष्टे कुलं कृत्स्नमधर्मोऽभिभवत्युत ॥ ४० ॥

कुलक्षयाने सनातन कुलधर्म नष्ट होतो आणि धर्माचार रहित सर्व कुलांवर अधर्माचा पगडा बसतो. ॥४०॥

कुलक्षय इति । सनातनः परम्पराप्राप्ताः । उतापि कृत्स्नमपि अवशिष्टकुलमधर्मोऽभिभवति व्याप्नोति ॥४०॥

कुलक्षयाने परम्परा प्राप्त सनातन कुलधर्म नष्ट होवून उर्वरित धर्माचाररहित सर्व कुलांवर अधर्माचा पगडा बसतो. ॥४०॥

ततश्च ---

तदनंतर---

अधर्माभिभवात्कृष्ण प्रदुष्यन्ति कुलस्त्रियः ।

स्त्रीषु दुष्टासु वाष्ण्येय जायते वर्णसङ्करः ॥ ४१ ॥

अधर्माच्या प्रादुर्भावानेच रे कृष्णा! कुलीन स्त्रीया बिघडतात आणि स्त्रीया बिघडल्याने अरे वाष्ण्येया! वर्णसंकर होतो. ॥ ४१ ॥

अधर्माभिभवादिति । स्पष्टार्थः ॥४१॥

अधर्माच्या प्रादुर्भावानेआदिचा अर्थ स्पष्टच आहे. ॥ ४१ ॥

एवं च सति ---